

طراحی فرهنگستان علوم اسلامی با رویکرد معماری سنتی

روح اله میریان دولیسان^۱، صابر کاظمی^۲

^۱کارشناس ارشد معماری دانشگاه غیرانتفاعی روزه زنجان

^۲کارشناس ارشد معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر

چکیده

در کشورهای اسلامی ساخت بناهایی که در آن به ترویج علوم و فنون دینی می‌پردازند روزانه افزایش می‌یابد و به معماری این مکان‌ها که به نوعی پایتخت معنوی شهرشان می‌شود اهمیت ویژه‌ای می‌دهند، اما همان‌طور که در ایران مشاهده می‌کنیم اگر هم بنایی به این منظور ساخته می‌شود در بافت فشرده‌ی شهری زیاد جای حرف برای معماری آن (معماری به معنای واقعی) نمی‌گذارد و این نیاز در کشور وجود دارد که مراکزی با حس و حال معنوی به ترویج این کتاب آسمانی بپردازند. فرهنگستان علوم اسلامی مکانی برای ترویج معانی و مفاهیم قرآنی به عوام و خواص است. شاید این پژوهش راهنمایی برای برنامه‌ریزی و طراحی با استفاده از اصول طراحی فعال و تمهیدات غیرفعال و ترکیب معماری نوگرا و سنتی در ساخت مدارس دینی در شهرری باشد. ضمناً از نظر دور نیست که این تحقیق چکیده‌ای از این فرایند عظیم می‌باشد و هنوز هم جای تحقیق در باب مدارس علوم دینی و مبانی نظری آن بسیار است.

کلمات کلیدی: فرهنگستان علوم اسلامی، معماری سنتی، معمار نوگرا.

مقدمه

پیشرفت یک کشور، مستلزم پیشرفتی همه‌جانبه در زمینه های مختلف سیاسی، اقتصادی، علمی، فرهنگی، هنری و ... می‌باشد. این عوامل همبستگی بسیار نزدیکی با یکدیگر دارند یعنی پیشرفت در یکی مستلزم پیشرفت در دیگر زمینه هاست و این امر جز با آموزش متخصصین و افزایش آگاهی عموم مردم امکان پذیر نیست.

موضوع پروژه فرهنگستان علوم اسلامی وابسته به شهری می‌باشد. دانشکده دینی به عنوان مکانی برای آموزش و انجام فعالیت های دینی وقرآنی است که به قسمتهای مختلفی وابسته به خود تقسیم می‌شود. دانشکده دینی علاوه بر تربیت متخصصین، می تواند مکانی برای معرفی قرآن و مفاهیم قرآن به عموم مردم و تاثیر آن بر زندگی اجتماعی و فرهنگی باشد.

اهداف پژوهش و طراحی

علاوه بر اهداف عمومی طرح که تربیت دین پژوهان متخصص و داشتن مراکز جامع قرآنی در کشور است، فرضیه های اولیه برای انجام پروژه، نمایش رابطه نزدیک ابعاد قرآنی مختلف با یکدیگر در فضای معماری و بوجود آمدن تعامل نزدیک بین قرآن آموزان و ارتقاء دید دینی جامعه و ... می‌باشد.

نمایش رابطه نزدیک ابعاد و مباحث دینی مختلف با یکدیگر، همراه با حفظ شخصیت مستقل هر یک و حفظ پیوستگی ذاتی آنها در فضای کالبدی، با توجه به یگانگی مفهومی شان، فرضیه های اولیه طراحی را تشکیل می دهد.

وجود فضاهایی مانند سالن اجتماعات، گالری ها، فضای باز مرکز فرهنگستان علوم اسلامی و ... برای استفاده عموم مردم و سایر دین پژوهان می تواند مردم ما را با محیط های فرهنگی- دینی آشنا کرده و ارتباط دانشگاه با مردم بوسیله قرآن و دین ممکن شود. این امر می تواند گرایش بیشتر به سمت قرآن و زیبایی های آن و ارتقاء مفاهیم آن را در جامعه به دنبال داشته باشد.

شهری شهری مطرح و زائر پذیر در سطح کشور می‌باشد. با توجه به موقعیت مناسب این سایت در شهری و واقع شدن آن در مجاورت پارکینگ بزرگ و رودخانه ری که مورد استفاده شهروندان و زائرین است و قرارگیری مسیر در مسیر های حرکتی شرقی غربی شهری که بسیار مورد استفاده مسافران قرار می گیرند، همین طور وجود دسترسی های مناسب در این قسمت از شهر و قرارگیری فرهنگستان علوم اسلامی در جوار حرم مطهر حضرت شاه عبدالعظیم حسنی، می تواند رابطه ای قوی بین شهر، مردم و این مدرسه ایجاد کند و موضوع طراحی را به عنوان نمادی از جلوه دین، در سطح شهر و حتی کشور مطرح کند.

موقعیت استقرار پروژه

شهری میدان بشارت بولوار قمی روبه روی محور حرم کنار پارک دانش

- همجواری ها:

- پارک تفریحی دانش
- حرم مطهر حضرت عبدالعظیم حسنی (ع)
- بولوار قمی
- خیابان جانبازان
- محلات مسکونی و ...

در این قسمت از شهر وجود دانشگاه و همجواری های مناسب مانند پارک و محلات مسکونی و دسترسی های مناسب شهری، این منطقه را تبدیل به مکانی پویا و زنده کرده است که پتانسیل های فراوانی را داراست؛ و به خوبی می تواند جوابگوی تمامی اهداف و نیازهای پروژه باشد.

روش تحقیق و طراحی

روش مطالعه به منظور دستیابی به اصول و الگوهای مناسب و خلق فضاهای معماری به سه صورت توصیفی، تحلیلی و تطبیقی انجام می گیرد.

-روش توصیفی:

با استفاده از این روش مشخصات اصلی محدوده مورد نظر از لحاظ شرایط اجتماعی، فرهنگی، طبیعی و موقعیت استقرار ارائه خواهد شد، در این روش مطالعاتی در مقیاس شهری، مطالعاتی در مقیاس محله ای، مطالعاتی در حد شناخت سایت و ویژگیهای آن که همراه مطالعه آمارهای جمعیتی، سرانه ها، اقلیم، توپوگرافی، امکانات منطقه، کاربری های اطراف، عکسبرداری و ... را انجام می دهیم.

- روش تحلیلی:

این روش شامل بررسی نمونه های موجود در داخل و خارج کشور و تجزیه و تحلیل آنها و همچنین سعی در استفاده از نکات مثبت و حذف نکات منفی موجود در نمونه را دارد، در این مرحله به طراحی سایت نیز می پردازیم.

-روش تطبیقی:

در این روش به تجزیه و تحلیل موضوع پرداخته و آن مواردی را که در طرح، باید مد نظر قرار گیرند، مورد توجه قرار می دهیم.

مراکز تعلیم در ایران قبل از اسلام:

در این دوره در ایران نظام و سیستم طبقاتی وجود داشت و رسم پادشاهان آن روز بر این بود هر صنف و طبقه و هر قشری که در خدمت به آنان بسر می بردند متفاوت بودند نظام طبقاتی آنها به لباس محدود نبود بلکه در تمام رگ و ریشه جامعه ایرانی محروم، آن روز راه یافته بود مثلاً هیچ کودکی حق نداشت جز پیشه پدر، پیشه دیگری را در پیش گیرد و در این دوره فقط به فراگیری علم دینی در سطح شفاهی و ورزشهای بدنی و شمشیر بازی و سوار کاری و امثال آنها را فرا می گرفتند. سواد آموزی قبل از اسلام ویژه طبقه منشیان و نویسندگان و شاهزادگان بود و بر خلاف ایده اسلامی که علم آموزی را بعنوان یک مهم نسبت به تمام اقشار و افراد طبقات مختلف تعمیم داده است؛ و همچنین منظور از آموزشهای دینی فرا گرفتن خواندن و نوشتن نبوده است بلکه غرض از آن تلقین اسرار دینی ایران باستان به صورت تعلیم شفاهی آئین های دینی بوده است و می توان گفت که مکتب خانه با مفهوم متعارف آن (دارالقرآن) در ایران معمول نبوده است.

مسجد، نخستین مرکز تعلیم در اسلام:

پیش از آنکه مدرسه به مفهوم اصطلاحی آن تاسیس گردد و مراکز تعلیم اسلامی در آغاز ظهور اسلام و حکومت خلفای راشدین عبارت از مساجد و احیاناً برخی از اماکن عمومی و خصوصی، موضوعاتی در آن وقت مساجد به آن ها می پرداختند مرکزیت تعلیم قرآن کریم بوده است که هدف اساسی مجالسی که در مساجد دائر می شد عبارت از تعلیمات دینی و تفسیر قرآن و تدریس حدیث و تفسیر و امثال آن که اشراف داشتند.

در مسجد نبوی و مساجد اولیه اسلام حلقات علمی در کنار اجتماع دینی و مذهبی دایر می شدند. افرادی که در این مساجد به مردم تعلیم می دادند به وعظ و قصاص معروف بودند بعدها مساجد مانند مدارس دارای حجره های برای طلاب و دانشجویان گردید لذا مدرسه و مسجد جامع علیرغم اختلاف مفهوم لغوی آنها، غالباً از نظر مترادف بودند. مثال: جامع الازهر مصر، از نمونه جنبه های مذهبی و عبادی و قرآنی است. اموری که در صدر اسلام در مسجد بود عبارت از:

علوم قرآنی و حدیث مسائل شرعی و احیاناً زبان عربی که نخستین دروس قرن اول است که منشا پیدایش علوم و فنون دیگر است. چنین وضعی از آغاز اسلام در ایران بچشم می خورد با این تفاوت که در ایران مرکزیت تعلیم زودتر و سریعتر از سایر نواحی از مساجد به مدارس انتقال یافت که مانند مساجد اسلامی علوم قرآنی و ... تعلیم داده می شود و مانند چند حلقه دایر می گشتند که به آن مجلس می نامیدند و بر کلمه مجلس نام استاد را اضافه می کردند مانند مجلس نفتویه.

جغرافیای استانی:

نقشه ۲- موقعیت و حدود استان تهران در کشور

منبع: <http://www.hamshahrionline.ir>

نقشه ۱- استان ری و مرکز آن

منبع: <http://www.hamshahrionline.ir>

موقعیت و حدود

شهری محدوده ای است با مساحت ۲۲۹۳ کیلومتر مربع، از شمال به شهرستان تهران، از جنوب به شهرستان قم، از شرق به شهرستان ورامین و شهرستان پاکدشت، از غرب به شهرستان های اسلامشهر، رباط کریم و زرندیه محدود می شود.

مساحت بخش های سه گانه شهرستان ری: بخش مرکزی ۱۷۴؛ بخش کهریزک ۵۴۳، و فشافویه ۱۶۴۵ کیلومتر مربع می باشد.

شهری، مرکز شهرستان ری بین مختصات جغرافیایی $35^{\circ}36'$ شمالی، $51^{\circ}26'$ شرقی واقع شده است. ارتفاع این شهر از سطح دریا ۱۰۶۲ متر است.

شهری در جنوب شرقی شهر تهران و متصل به این شهر است. فاصله ری تا مرکز شهر تهران، بالغ بر ۱۴ کیلومتر است.

آب و هوای شهری

آب و هوای شهری در طبقه بندی اقلیمی کشور در زمره آب و هوای نیمه بیابانی (جزو اقلیم کویری و خشک) محسوب می شود چون نزدیک به منطقه بیابانی مرکز ایران است. تابستان های آن گرم و خشک و زمستان های آن کم و بیش سرد است اختلاف دمای سالانه نسبتاً زیاد و در اغلب اوقات خشکی هوا غلبه دارد. علیرغم آب و هوای خشک و نیمه بیابانی این

استان مناطق خوش آب و هوایی اطراف شهری وجود دارد که برخوردار از آب و هوای سرد کوهستانی بوده و محل مناسبی برای گذران تعطیلات و ایام گرم سال می‌باشد.^۱

دشت شهری به علت دوری از دریا و مجاورت با بیابان دارای اقلیمی خشک و کم‌رطوبت است و از نظر بارش، پراکندگی نامناسب دارد.

مذهبی - فرهنگی:

یکی از کهن‌ترین شهرهای ایران و جهان و از شهرهای استان تهران است. تاریخ پیدایش ری به زمان اقوام آریایی می‌رسد و ری از تمام شهرهای ماد بزرگتر بود. ری در لغت به معنای شهر سلطنتی است. ساکن و اهل ری را رازی می‌نامند. بنابر داستانی نام قم از یک حدیث منسوب به محمد پیامبر اسلام گرفته شده است.

در کتاب نزهه‌القلوب آمده است ری را (شیت بنی آدم) بنا نهاده است. در مختصر البلدان ابن فقیه بنای ری را به احفاد «بیلان ابن اصبهان بن فلوج بن سام بن نوح» نسبت داده است.

رابرت کرپرت، سیاح انگلیسی به پیروی از مولف کتاب آثارالبلاد نقل می‌کند «ایرانیان بنای این شهر را به هوشنگ‌پسر بزرگ کیومرث نسبت می‌دهند. همچنین مولف کتاب هفت اقلیم می‌نویسد: "در بنای شهرری اختلاف بسیار کرده‌اند بعضی برآنند که ری را راز بن اصفهان بن فلوج بنا کرده و برخی گویند راز بن خراسان ساخته و بعضی نقل می‌کنند هوشنگ. و کسانی هم روایت می‌کنند کیخسرو پسر سیاوش.

همچنین می‌گویند ری شهری است که پیروز پسر یزدگرد بنا کرد و آن را رام‌فیروز نام نهاد. در فرهنگنامه دهخدا آمده است: بانی ری، راز بن فاروس پسر لواسان و به قولی شیس بنی آدم است. عده‌ای نیز بنای ری را به (روی) از فرزندان نوح و یا ری بن بیلان بن اصفهان بن فلوج نسبت داده‌اند.^۱

استاندارد و ضوابط طراحی مسجد

الف) دسته بندی مساجد

۱ مساجد جامع: در شهر حداقل یک مسجد جامع وجود دارد و همان گونه که از نام آن بر می آید، بایستی بزرگ ترین و مهمترین مسجد شهر باشد.

۲ مساجد منطقه ای: این نوع مساجد با تقسیمات جدید شهری تطبیق دارند و بعضاً در کل شهر شناخته شده اند. هر چند استفاده کنندگان این نوع مسجد معمولاً اهالی یک منطقه هستند، اما در مراسم خاص فراتر از منطقه را پوشش می دهند.

۳ مساجد در حد ناحیه و محله: مساجد ناحیه ای و محله ای که از دو نوع مساجد فوق کوچک تر اند، محدوده فعالیت شان در همان مقیاس محله است و از نظر عرصه و اعیانی نیز با توجه به جمعیت محله در نظر گرفته می شوند.

۴ مساجد کوچک زیر محله: در بسیاری از محلات علاوه بر یک مسجد محله، ممکن است مساجد کوچک دیگری هم وجود داشته باشد که معمولاً از طریق وقف افراد خیر احداث شده اند و در عین کوچکی و سادگی از روحانیت مطلوبی برخوردارند. خدمات اینگونه مساجد نیز بسیار ارزشمند است.

با توجه به مطالب فوق، این پروژه از نوع مساجد ناحیه ای محسوب میشود.

^۱ _ <http://mostafaeisamarein.blogfa.com/>

(ب) تعیین مساحت شبستان و صحن:

از آنجایی که عوامل متعددی در تعیین مساحت شبستان مؤثرند، ارائه فرمولی خاص برای آن مقدور نیست، اما توجه به عوامل تأثیر گذار زیر می تواند تا اندازه زیادی مساحت شبستان را معین کند.

- با توجه به تقسیمات مورد قبول در رابطه با شعاع عملکرد هر مسجد، پیش بینی تعداد استفاده کنندگان به ازای هر خانواده یک نفر در مسجد محله ای و ناحیه ای می تواند صورت پذیرد؛ اما در مساجد منطقه و جامع این سرانه تقلیل می یابد - بدین منظور بر اساس وضعیت موجود، متوسط متراژ شبستان مساجد محاسبه و به عنوان ملاک مد نظر قرار می گیرد.

- مساحت مورد قبول برای یک نمازگزار $0.72 = 1/20 * 6\%$ سانتیمتر مربع در نظر گرفته می شود

اما برای مراسم دیگر مانند مجالس سخنرانی و احیاء و ... نیمی از این مساحت منظور می شود.

- ارتفاع شبستان با مساحت آن تناسب خاصی دارد ولی با توجه به نمونه های مختلف یک فرمول خاص به دست نمی آید.^۱

استاندارد و ضوابط طراحی قسمت فرهنگی

در سنوات گذشته وجود یک تالار برای مراسم یادبود در کنار مساجد منطقه ای بسیار مورد استقبال قرار گرفته شده است و در پاره ای از موارد فعالیت های فرهنگی نیز در آنها صورت می گیرد، این فضا می تواند چند منظوره در نظر گرفته شود.

((یادآور می شود که فعالیت هایی مثل نمایش فیلم، اجرای نمایشنامه، همایش های مذهبی، ملی، علمی، هنری و مراسم مشابه می تواند در تالار مساجد برگزار گردد و بدین ترتیب این ذهنیت که مسجد فقط برای مراسم سوگواری و یادبود است تقلیل می یابد))

سالن اجتماعات هسته اصلی می باشد که مکانی برای نمایش فیلم یا اجرای موسیقی و تئاتر است اندازه سالن نمایش به نحوه قرار گیر و چیدمان صندلی و شرایط و راههای ورودی و خروجی و اکوستیک بستگی دارد.

حجم فضا، این حجم بر اساس شرایط اکوستیکی (انعکاس صدا) به ترتیب زیر است، تئاتر ها حدودا ۵-۴ برای هر تماشاچی.

فرم: در تالارهایی که شنودگان مستقیما انرژی صوتی را از سرچشمه صدا دریافت می داند

(سینما، کنسرت، تئاتر، اپرا، سرود و نظایر آن) بایستی دقت گردد که بخصوص شنودگان دور از سرچشمه صدا که برای آنها اصوات مستقیم متناسب با توان دوم فاصله تضعیف می گردد، در هر حال دید مستقیم داشته باشند و از این رو بایستی ردیفهای مختلف نسبت به ردیف قبلی قدری بلندتر باشند که راه مستقیم صوتی برای کلیه ردیفها موجد باشد، در گذشته اختلاف ارتفاع مختلف را از یکدیگر ۱۲ سانتیمتر انتخاب می نمودند ولی امروزه طبق استاندارد فرانسه ۸ سانتیمتر کفایت می کند. وجود راه نزدیک و آزاد صوتی از سرچشمه تا شنونده ایجاد می نماید که فرم تالار طبق نقشه مقابل بجای مربع، مستطیل یا دوزنقه انتخاب گردد. برای مشخص کردن فرم سقف می توان با استفاده از قوانین آکوستیک هندسی فرم متناسب را انتخاب نمود.

وظایف و مأموریت های اساسی مدارس دینی:

۱ - طراحی، کارشناسی، ابلاغ، حمایت، هدایت و نظارت بر اجرای تمامی فعالیتها و طرح و برنامه های مدارس دینی ادارات کل تبلیغات اسلامی استانها. (اعم از طرح و برنامه های فراگیر و سالانه استانها و فعالیتها و طرح و برنامه های خاص استانی)

¹ - <http://ntoir.gov.ir/documents/document/11752/11610/portal.aspx>

۲ - تلاش در جهت توسعه کمی و کیفی آموزش های قرآن کریم با نگرش کلان و اصولی - با بهره گیری از ظرفیت ها و امکانات آموزشی استان - از طریق؛

الف) تأمین و تربیت منابع نیروی انسانی متعهد و کارآمد و سازماندهی معلمان، مدرسان، داوران و مبلغان قرآن مجید به موازات تحکیم مبانی اعتقادی و اخلاقی و تقویت بنیه علمی و تخصصی آنها.

ب) توسعه آموزشهای عمومی در راستای تحقق نهضت قرآن آموزی شامل آموزش روخوانی، روانخوانی، تجوید، ترجمه و درک مفاهیم قرآن مجید در سطوح و مراحل مختلف.

ج) توسعه آموزشهای تخصصی - متناسب با نیاز مخاطبان در سطوح مختلف سنی و تحصیلی و در رشته های قرائت، حفظ و مفاهیم (اعم از ترجمه، تفسیر، تحقیق و پژوهشهای قرآنی).

۳ - توسعه کمی و کیفی تبلیغات و انتشارات دینی و تلاش در جهت جذابیت و غنای هرچه بیشتر این فعالیتها و فراهم ساختن فضای مناسب فرهنگی - تبلیغی در جامعه و ترغیب و تشویق آحاد مردم نسبت به آشنایی و انس هرچه بیشتر با فرهنگ انسان ساز قرآن کریم، از طریق برگزاری نمایشگاه ها، مراسم، محافل، مسابقات، جشنواره ها و همایش های قرآنی.

۴ - توسعه و تعمیق پژوهش های دینی براساس نیازسنجی مخاطبین و به منظور ارتقاء سطح کیفی طرح ها و برنامه های قرآنی - اعم از آموزشی، تبلیغاتی، انتشاراتی و... - در جهت اثربخشی هرچه بیشتر این فعالیتها و توجه اصولی به مطالعات و پژوهشهای راهبردی و کاربردی در حوزه فرهنگ و معارف قرآنی.

۵ - نظارت متمرکز و همه جانبه بر چاپ و نشر قرآن کریم و صدور مجوز مربوطه.

۶ - همکاری و تشریک مساعی با مراکز و دستگاههای مختلف فرهنگی کشور در زمینه طراحی و اجرای فعالیتهای مختلف قرآنی و ارائه خدمات کارشناسی و مشاوره به این مراکز.^۱

۷ - حمایت و پشتیبانی از حرکت های خودجوش مردمی در زمینه نشر و ترویج فرهنگ قرآن کریم و تلاش در جهت هماهنگی و ساماندهی این حرکتها و نظارت هرچه بهتر نسبت به فعالیتهای دینی نهادهای و تشکل های مردمی.

مسجد و مرکز اسلامی در آرهایس، دانمارک. معمار: مولر^۲

"چه چیزی یک مسجد را مسجد می سازد؟ سوال راحتی است؛ دیواری که دقیقاً در امتداد قبله باشد"

عمر خطاب

^۱ - [http://www.telavat.com/\(S\(jel۱۴۴ve۴ofjkr۵۵o۵zytbk\)\)/ShowObject.aspx?id=۱۸۵۵۳](http://www.telavat.com/(S(jel۱۴۴ve۴ofjkr۵۵o۵zytbk))/ShowObject.aspx?id=۱۸۵۵۳)

^۲ - C.F. Moller A/S

تصویر ۱- مسجد و مرکز اسلامی در آرهاس

منبع: http://mosquedenmark.org/project/moskeogislamiskcenter_aarhus_english.pdf

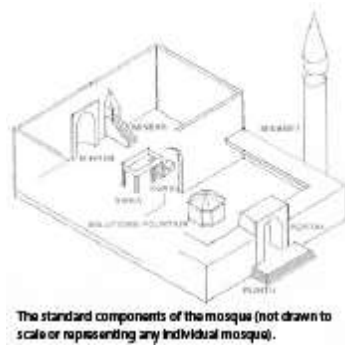
تصویر ۲- جانیایی مرکز در سایت

منبع: http://mosquedenmark.org/project/moskeogislamiskcenter_aarhus_english.pdf

تصویر ۳- مسجد و محراب

منبع: http://mosquedenmark.org/project/moskeogislamiskcenter_aarhus_english.pdf

تصویر ۴- ماکت بنا

منبع: http://mosquedenmark.org/project/moskeogislamiskcenter_aarhus_english.pdf

تصویر ۵- عناصر اصلی مسجد

منبع: http://mosquedenmark.org/project/moskeogislamiskcenter_aarhus_english.pdf

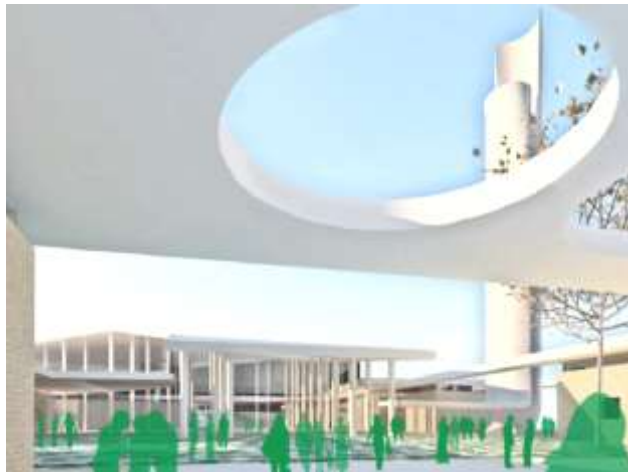
سبک معماری این مسجد مبتنی بر کلیات معماری اسلامی ولی به قالب زمان حاضراست مانند مسجدی در استراسبورگ که کاری از زاهای حدید میباشد. فضای نماز خواندن آن در حجم بالاتر از سایر فضاهاست و همان معنای گنبد را تداعی میکند.

تصویر ۶- موقعیت مسجد و مرکز آموزش اسلامی نسبت به قبله

منبع: http://mosquedenmark.org/project/moskeogislamiskcenter_aarhus_english.pdf

در شکل بالا فضای سبزی که در ضلع شمالی بنا در سایت طراحی شده، دسترسی های سواره پیاده و نیز جهت گیری نسبت به قبله را میبینیم همچنین فضای وسیعی برای قدم زدن و تفکر، فضای بازی بچه ها، فضایی برای زدن کمپ و...^۱ سایت و موقعیت پروژه ما را به ایده ای می رساند که حجم به طور خاص به سمت قبله خارج و متمایل شود.

تصویر ۷- محوطه صحن

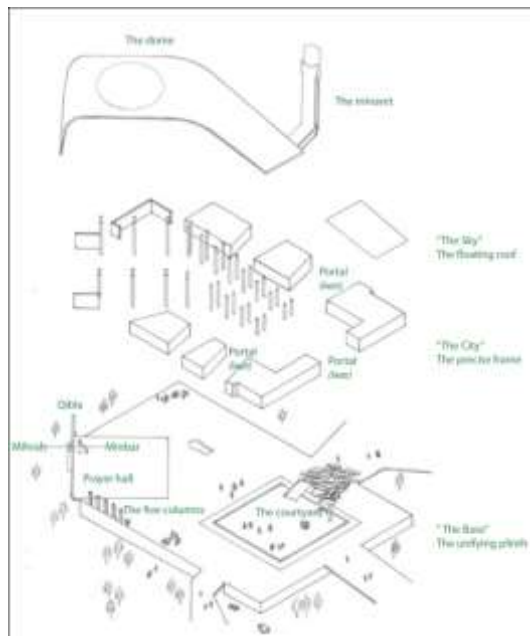
منبع: http://mosquedenmark.org/project/moskeogislamiskcenter_aarhus_english.pdf

بررسی ایده ی طرح: هدف اصلی در طراحی پلان این مسجد واضح است، در قلب بنا ایده ی اصلی خود را که از بسم است را بکار بسته. قسمتی که پر از ستون است و با چرخشی زیبا فرد را در روبروی قبله قرار می دهد، که سقف آن همان طور که به قبله نزدیکتر میشود بالا تر می رود.

تصویر ۸- بسم
منبع: همان سایت

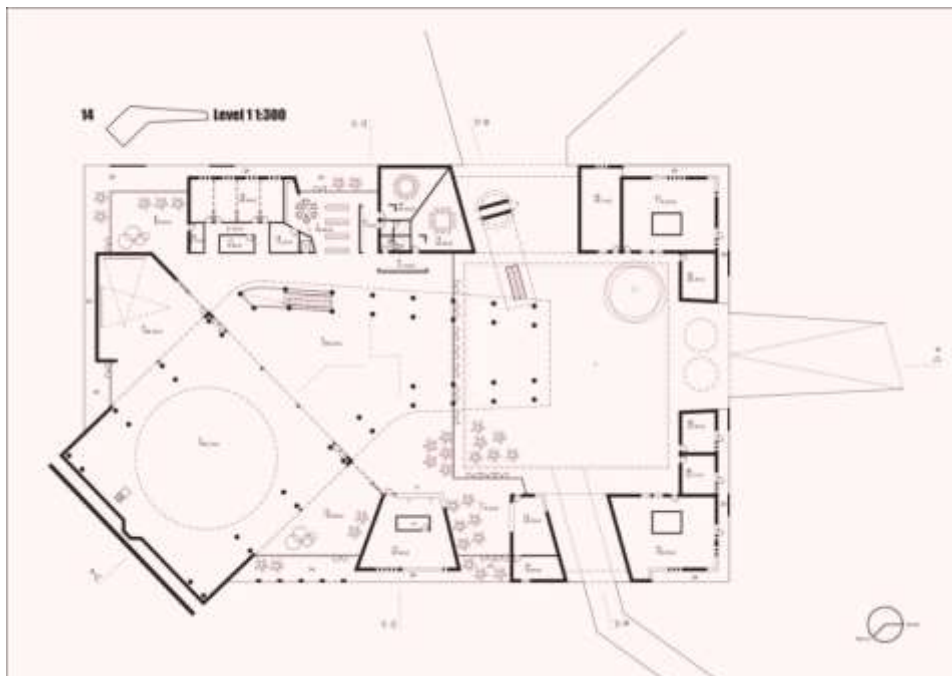
¹ - http://mosquedenmark.org/project/moskeogislamiskcenter_aarhus_english.pdf

تصویر ۹- عناصر بنا
منبع: همان سایت

در زیر پلان همکف مجموعه را مشاهده میکنیم :

۱- محوطه ۲- مناره ۳- نماز خانه ۴- منطقه استراحت و .. ۵- اطلاعات ۶- کتابخانه ۷- اتاق چند منظوره (مباحثه) ۸- کلاس قرآن ۹- کافه ۱۰ - سرویس بهداشتی و سایر فضاها مثل ورودی که در ضلع شمالی است و اتاق امام جماعت، اتاقهایی برای بحث آزاد

تصویر ۱۰- پلان همکف
منبع: همان سایت

از بررسی نمونه های مشابه به این نتیجه می رسیم که یک مرکز اسلامی می تواند مبتنی بر کلیات معماری اسلامی ولی به قالب زمان حاضر باشد، می توان برای بیان مفهوم آموزش علم و دانش مثل نمونه داخلی از طاق ها یی به صورت قلم استفاده کرد و با بیان فرمی به نتیجه بهتری رسید.

و یا در بنا اصلا از عناصر آشنا استفاده نکرد اما همان معانی قدیمی را القا کرد، مثل مسجدی در استرانبورگ بدون گنبد معنی آن را انتقال دهد.

نمونه ایرانی یک سری معایب دارد از جمله قرار دادن تاسیسات بنا در پشت آمفی تئاتر، استفاده از راهرو های طولانی و تاریک، مهم تر جلوه دادن ورودی مسجد از خود مرکز

مزایای این طرح می توان به نورگیر های سقفی، چیلر ها در بام، نورپردازی و طراحی داخلی آمفی تئاتر یاد کرد.

معرفی سایت و مدارک طرح

عوامل موثر در طراحی: شان و منزلت و حفظ حرمت بنا - امکانات مناسب آموزشی -- طراحی بهینه، مناسب با هویت بنا - توجه به سازه و مصالح به کار رفته در آن - پلانها با حداقل فضا و حداکثر کاربری - فضاهای نیمه عمومی قبل واحد ها - جلوگیری از دید و اشرفا از بیرون به داخل بنا.

جانمایی سایت: میدان بشارت، بلوار قمی، جنب پارک دانش

تصویر ۱۱- جانمایی سایت

منبع: google earth

ابعاد زمین مستطیلی فرضی تقریباً ۲۰۰ در ۱۳۰ می‌باشد.

گزیده تحلیل سایت:

تصویر ۱۲- تحلیل سایت

منبع: google earth

عوامل موثر در طراحی:

شان و منزلت و حفظ حرمت بنا -امکانات مناسب آموزشی -- طراحی بهینه، مناسب با هویت بنا - توجه به سازه و مصالح به کار رفته در آن - پلانها با حداقل فضا و حداکثر کاربری - فضاهای نیمه عمومی قبل واحد ها -جلوگیری از دید و اشراف از بیرون به داخل بنا

نتیجه گیری نهایی

در طراحی فرهنگستان علوم اسلامی ابتدا به چرایی و هدف اجرای این پروژه که همان پیوند دین و قرآن با علوم روز و نمود آنها در معماری است، پرداختیم. سپس همجواری های آن را مورد بررسی قرار دادیم که همجواری با حرم مطهر حضرت عبدالعظیم و ارتباط با بلوار قمی از امتیازات سایت شناخته می‌شود. بعد از مطالعات روی سایت، برنامه‌ریزی کالبدی برای این مرکز در طراحی می‌کنیم که طبق روش های طراحی از جنبه های مختلف مثل ابعاد اندازه های فضاها، مبلمان و تجهیزات و همچنین آب و هوا، اقلیم ری و ... را مورد بررسی قرار می دهیم.

ناگفته نماند که بررسی مبانی نظری و تاریخچه مدارس علوم دینی قدیم خالی از لطف نبوده و ما را با خط مشی کلی فرهنگستان علوم اسلامی در طول زمان آشنا کرد. در بحث مبانی نظری به معرفی کانسپت کار پرداختیم که کانسپتی مفهومی بود به این ترتیب از آیه ای از قرآن که به معنای هدایت است درس گرفتیم و هدایت انسان ها را در گرو فهم قرآن دانستیم و این پروژه وسیله ای برای رسیدن به این فهم شد.

مطالعه نمونه های داخلی و خارجی ما را به سمت طراحی بهتر سوق می دهد و درک ما را از چنین فضاهایی بهتر می سازد. در مرکز فقهی ائمه اطهار معمار با فضای درونی به سادگی یک مدرسه برخورد می کند و نقطه ضعف این کار اینست که روی ورودی مسجد بیشتر از آموزشی تاکید داشته در صورتی که بنا باید خود را به خوبی به مردم معرفی کند و نه پشت مسجد پنهان شود!

در مرکز علوم اسلامی آرهاس در گوشه و کنار بنا از فرم های جدید و دلنواز بهره گرفته که از دید مولف دایره ای که در سقف صحن ایجاد کرده و از درون آن آسمان مشاهده می شود و همچنین جهت رو به بالای سقف مسجد به سمت قبله جزء نقاط قوت کار می باشد. البته پلان های آموزشی این مرکز بیشتر به صورت پلان باز و پارتیشن بندی طراحی شده.

با در نظر گرفتن همه این موارد طرح فرهنگستان علوم اسلامی با فضایی ترکیبی سعی در آموزش بیشتر و بهتر مفاهیم قرآن با استفاده از نسل های جوان (دانش آموختگان خود) به استقبال فردایی روشن تر پیش روند. فضاهای این مرکز در عین اینکه به راحتی با هم ارتباط دارند اما توسط یک چرخش ساده و فیلتر پیلوت برای فعالیت های هم مزاحمت ایجاد نمی کنند. همچنین یک فضای سبز در محوطه پشت ساختمان طراحی شده تا مکانی برای استراحت دانشجویان باشد.

منابع

۱. آبادیان، حسین، بحران مشروطیت در ایران، تهران: موسسه مطالعات و پژوهش های سیاسی، ۱۳۸۳
۲. احمد بن ابی یعقوب، البلدان، ترجمه ی محمدابراهیم آیتی، تهران، ۱۳۵۶
۳. اعتمادالسلطنه، صدرالتواریخ، به کوشش محمد مشیری، تهران، ۱۳۵۷
۴. اعتمادالسلطنه، المآثر والآثار، ج ۱، به کوشش ایرج افشار، تهران، ۱۳۶۳
۵. اولیاء الله آملی، تاریخ رویان، تصحیح منوچهر ستوده، تهران، ۱۳۴۸
۶. پروین، نادر، مقاله بررسی انرژی های نو در ایران با تاکید بر ارزیابی انرژی باد در استان قم، زاهدان، ۱۳۸۹
۷. چقاجردی، احسان، فصلنامه مدرسه نوشماره ۵۳، اصفهان، ۱۳۸۷
۸. حسن بیگی، محمد باقر، ۱۳۶۸، تهران قدیم، تهران: ققنوس ۱۳۸۷
۹. حتی، فیلیپ، تاریخ عرب، ج ۱، ترجمه ی ابوالقاسم پاینده، تبریز، بی تا،
۱۰. سلطان زاده، حسین، تاریخ مدارس ایران، تهران، ۱۳۶۴
۱۱. کسمایی_احمدی نژاد، مرتضی_محمد، اقلیم و معماری، نشر خاک، تهران، چاپ دهم، ۱۳۸۷
۱۲. کخ، ابا، معماری هند در دوره ی گورکانیان، ترجمه ی حسین سلطان زاده، تهران، ۱۳۷۳
۱۳. عزتی، ابوالفضل، آموزش و پرورش اسلامی، تهران، ۱۳۵۷
۱۴. متر، آدام، تمدن اسلامی در قرن چهارم هجری، ج ۱، ترجمه ی علیرضا ذکاوتی قراگزلو، تهران، ۱۳۶۲
۱۵. مصطفوی، محمدتقی، آثار تاریخی طهران، ج ۱، به کوشش میرهاشم محدث، تهران،
۱۶. معماریان، غلامحسین، سیری در مبانی نظری معماری، سروش دانش، تهران، سوم ۱۳۸۷
۱۷. محدثی، جلال، پایان نامه کارشناسی ارشد، موضوع: منظر یک رودخانه (ساماندهی منظر هسته ی مرکزی قم با محوریت رودخانه ی قم رود).

۱۹. نویفرت، ارنست، کتاب جامع اطلاعات معماری نویفرت، حسین مظفری ترشیزی، آزاده تهران، ۱۳۸۸
۲۰. واتسون_لبز، داندل_کنت، طراحی اقلیمی(اصول نظری و اجرایی کاربرد انرژی در ساختمان)، دکتر وحید قبادیان_محمد فیض مهدوی، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، تهران، چاپ دهم، ۱۳۸۷
۲۱. هالگر کوخ، نیلسن، تهویه طبیعی، محمد احمدی نژاد، نشر خاک، اصفهان، چاپ اول، ۱۳۸۵
22. <http://www.ghom.persianblog.ir>
23. http://karimeh.com/index.php?option=com_content&task=view&id=174&Itemid=61
24. <http://www.ido.ir/a.aspx?a=1389013104>
25. <http://www.cafedexign.com/showthread.php?t=6871>
26. <http://www.mehrazi.blogfa.com/post-40.aspx>
27. <http://www.nosazimadares.ir>
28. <http://ntoir.gov.ir/documents/document/۱۱۷۵۲/۱۱۶۱۰/portal.aspx>
29. <http://www.istaform.com/Fa/Page.aspx?PageID=#۲۸down۱>
30. http://www.naqsh_negar.ir
31. [http://www.telavat.com/\(S\(jel۱۴۴ve۴ofjkr۵۵۵zyjtbk\)\)/ShowObject.aspx?id=۱۸۵۵۳](http://www.telavat.com/(S(jel۱۴۴ve۴ofjkr۵۵۵zyjtbk))/ShowObject.aspx?id=۱۸۵۵۳)
32. <http://www.hawzah.ir/Hawzah/Articles/Articles.aspx?LanguageID=1&id=86079&SubjectID>
33. [Http://mosquedenmark.org/project/moskeoislamiskcenter](http://mosquedenmark.org/project/moskeoislamiskcenter)